

Statistikkbruk som mørklegger kraftdebatten

Ordet ”krise” kan misbrukes – også i kraftdebatten. At ”krise” kan være betimelig å bruke om kraftsituasjonen i Midt-Norge om få år, burde imidlertid ikke være omstridt. Det er derfor grunn til å reagere på Björn M. Ollsons innlegg i Romsdals Budstikke 15. november, der han avblåser lokal kraftkrise under henvisning til NVEs nasjonale forbruks- og produksjonsprognoser, samt forventning om en våtere værtype. Hovedproblemet med Ollsons innlegg er at det i et vannkraftbasert el-kraftsystem gir liten mening å benytte statistikk over forbruk og produksjon over ett eller flere år som grunnlag for å konkludere om den reelle kraftsituasjonen både nasjonalt og lokalt. Det er flere særegne karakteristika ved el-kraft generelt og vannkraft spesielt som gjør at virkeligheten ikke er fullt så enkel som Ollson vil ha det til.

For det første kan strøm ikke lagres i særlig utstrekning. Produksjon og forbruk må skje samtidig. Hvis ikke burde vi brukt mest kraft om sommeren, siden prisen da som regel er lavest. Det nærmeste vi kommer lagring av strøm er magasinert vann, der produsentene til en viss grad kan velge om de vil produsere nå eller vente til senere. De færreste vannmagasiner er imidlertid flerårsmagasiner. Hovedregelen er derfor at tilsiget fra snøsmeltingen om våren til høstregnet er falt, skal rekke til forbrukstyngden som kommer om vinteren. Forbruket er altså høyest når vannressurstilgangen er lavest. Videre kan det være betydelige svingninger i tilsiget fra år til år og mellom sesonger, som i 2002. Frem til august dette året var magasin-fyllingen over normalen, men de siste fem månedene ble rekordtørre med en samlet svikt i tilsiget på nærmere 20 TWh (d.v.s. 43 prosent), tilsvarende et produksjonstap fra 6 Kårstø-gasskraftverk. Denne dramatiske svikten i høstregnet fremkommer ikke om man leser statistikken for 2002, som dokumenterer at året kun var drøyt 5 prosent tørrere enn normalt.

For det andre er det fysiske begrensninger i transporten av kraft fra produksjonssted til forbrukere. Skjer det en forbruksøkning er det derfor relevant å vite hva økningen består i. Er veksten jevnt fordelt over året og i alle landsdeler, eller kommer det betydelig større kraftuttak i enkelte timer eller i enkelte områder? Fall i etterspørsel i en region som motsvares av en økning i etterspørsel i en annen region vil gi uendret totaletterspørsel, men innad i regionene kan endringen medføre betydelige utfordringer for forsyningssikkerheten. Et nærliggende eksempel er veksten i kraftkrevende industri i Møre og Romsdal, i en periode der det på landsbasis heller skjer en nedtrapping av slik virksomhet. Generell forbruksstatistikk vil dermed ikke fange opp denne typen regional ubalanse. Nasjonalt sett er det heller ikke nødvendig å ta hensyn til dette, siden et økende regionalt kraftunderskudd med usikre og ustabile leveringsforhold vil tvinge frem nedleggelse av kraftkrevende industri og dermed frigjøres el-kraft til øvrige strømkunder. Ubalansen rettes dermed opp ”av seg selv”. At lokale politikere og myndigheter derimot fokuserer på det økende gapet i den regionale kraftbalansen og uttaler seg med utgangspunkt i følgene av den, er derfor både fornuftig og forståelig.

Ollson ”løser” ellers kraftmangelen med økt nedbør. I følge Meteorologisk institutt vil det riktignok bli mer regn, men da hovedsakelig på Vestlandet. På Østlandet kan det derimot bli tørrere. Den økte nedbøren vil derfor ikke fordele seg jevnt utover norske vannmagasiner. Mye tyder også på at nedbøren vil bli mer intens, og da kan nytten av vannet for kraftproduksjon være begrenset. Overløp og ødelagt produksjonsutstyr kan bli resultatet. At mer regn kan utnyttes uten noen form for investeringer eller oppgraderinger av eksisterende kraftverk, som Ollson hevder, er derfor uansett lite trolig.

Å ikke ta hensyn til variasjonen i forbruk og produksjon over sesonger og regioner når man diskuterer kraftsituasjonen, blir derfor i høyeste grad misvisende.

Maria Sandsmark, forsker, Møreforskning Molde